

Nives Vidak, Helena Brautović

nives.vidak@unidu.hr

Sveučilište u Dubrovniku, Pomorski fakultet, Hrvatska

helena.brautovic@unidu.hr

Sveučilište u Dubrovniku, Fakultet za medije i odnose s javnošću, Hrvatska

SPREMNOST STUDENATA KOMUNIKOLOGIJE NA KOMUNIKACIJU NA ENGLESKOME JEZIKU

Izvorni znanstveni rad

<https://doi.org/10.17234/HDPL.2025.22>

Sažetak

Cilj je ovoga rada bio istražiti spremnost na komunikaciju studenata prijediplomskog i diplomskog studija komunikologije na jednome hrvatskome sveučilištu, kojima je komunikacija buduća profesija. Sudionici istraživanja bili su izvorni govornici hrvatskoga koji uče engleski jezik u formalnome visokoškolskom nastavnom okruženju. Za prikupljanje podataka preveden je, adaptiran i primijenjen upitnik za ispitivanje spremnosti na komunikaciju koji su koristili MacIntyre i sur. (2001). Provjerena je valjanost i pouzdanost upitnika. Ispitano je postojanje razlika u spremnosti na komunikaciju s obzirom na godinu studija i spol, te povezanost spremnosti na komunikaciju s uspjehom u učenju. Pri tumačenju rezultata osvrnuli smo se na specifičnosti hrvatskoga socioedukacijskoga konteksta, te na status engleskoga kao stranoga jezika i engleskoga kao jezika međunarodne komunikacije. Ovim istraživanjem pokušali smo doprinijeti spoznajama o kompleksnome procesu OVIJ-a i boljemu razumijevanju ovoga afektivnoga faktora u hrvatskome socioedukacijskom kontekstu.

Ključne riječi: spremnost na komunikaciju; komunikologija; uspjeh u učenju.

1. Uvod

Engleski jezik u suvremenome svijetu je jezik međunarodne komunikacije, što je dovelo do brojnih empirijskih istraživanja procesa učenja i poučavanja engleskoga kao inoga jezika. Istraživanja u području ovladavanja inim jezikom (OVIJ)

upućuju na važnost uloge afektivnih faktora, među kojima je i spremnost na komunikaciju (engl. *willingness to communicate* – WTC), koja se može definirati kao spremnost pojedinca da se uključi u komunikaciju na inome jeziku u određenom trenutku s određenom osobom ili s više osoba (MacIntyre i sur. 1998: 547). Razina kompetencije na stranome jeziku ne znači nužno i spremnost na komunikaciju (Yashima 2012). Stoga je dio istraživanja u okviru procesa OVIJ-a usmjeren na ispitivanje uloge i važnosti ovoga afektivnoga faktora.

Kompetencija pismenosti i kompetencija višejezičnosti među osam su ključnih kompetencija definiranih u Preporuci Vijeća Europe o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (Službeni list Europske unije C 189, 2019). S obzirom na sve veću globalnu mobilnost, sa svrhom obrazovanja, osposobljavanja i zapošljavanja, spremnost na komunikaciju na stranome jeziku, uz ovladanost stranim jezikom, predstavlja jednu od ključnih kompetencija za ostvarenje uspješnoga obrazovanja i rada u suvremenome društvu.

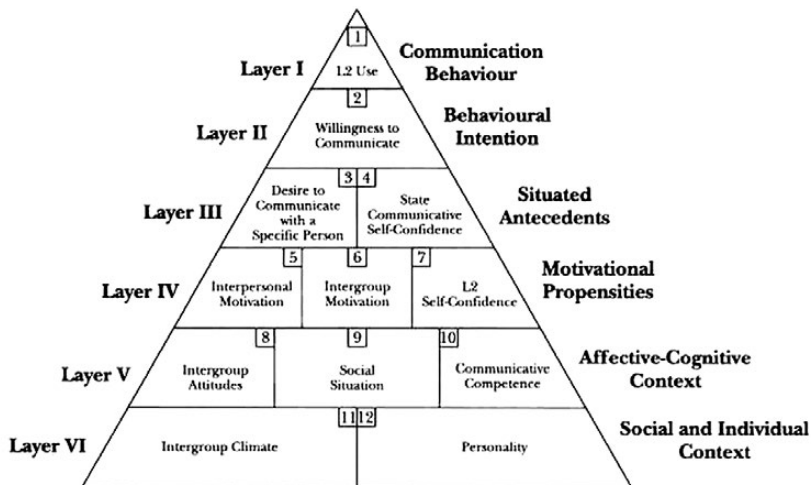
McCroskey i Baer (1985) u kontekstu usvajanja prvoga jezika uvode izraz „spremnost na komunikaciju“ (engl. *willingness to communicate*), koji izvorno povezuju s prvim tj. materinskim jezikom. Spremnost na komunikaciju opisuju kao vjerojatnost iniciranja komunikacije u određenome trenutku i po osobnome slobodnom izboru. MacIntyre i suradnici (1998) analiziraju spremnost na komunikaciju na inome jeziku te varijable koje utječu na spremnost na komunikaciju i njihove međusobne povezanosti. Autori navode da se spremnost na komunikaciju na materinskom jeziku ne prenosi nužno i na spremnost na komunikaciju na inome jeziku. Nadalje, razina kompetencije na inome jeziku ne znači nužno i spremnost na komunikaciju (Yashima 2012). U istraživanjima spremnosti na komunikaciju na inome jeziku (McCroskey 1992; MacIntyre 2007; MacIntyre i sur. 1998, 2001; Peng 2024; Yashima 2002), utvrđeno je da se radi o složenome i dinamičnome procesu podložnome promjenama uslijed različitih socijalno-psiholoških, kulturnih, ekoloških, dinamičkih čimbenika. Osim toga, potrebno je uzeti u obzir znanje jezika, temu, okolnosti pojedinih situacija (formalna ili neformalna, broj sudionika) te psihološko stanje. Spremnost na komunikaciju značajno ovisi o samopouzdanju i kontekstu učenja (Baker i MacIntyre 2000; Yashima 2002). Ispitivanje uloge i važnosti ovoga afektivnoga faktora pridonosi boljem razumijevanju procesa OVIJ-a te time može pomoći u organizaciji i izvođenju nastave s ciljem boljeg uspjeha u učenju i primjeni znanja. U suvremenoj nastavi jezika komunikacija je temelj uče-

nja jezika, a jedan od ciljeva procesa OVIJ-a je učenik s dobrom komunikacijskom kompetencijom kao aktivan sudionik procesa učenja i ovladavanja inim jezikom. Yashima (2019: 203) navodi da su istraživanja spremnosti na komunikaciju proširila granice istraživanja u području OVIJ-a s ciljem međukulturalne komunikacije i međusobnog razumijevanja, stavljajući želju za komunikacijom kao vrijedan cilj istraživanja u okviru OVIJ-a.

Spremnost na komunikaciju važan je afektivni faktor u procesu OVIJ-a, pa je stoga ovo istraživanje provedeno kao doprinos malom fondu sličnih istraživanja u hrvatskome socioedukacijskom kontekstu. Odabrani su studenti komunikologije kojima je za buduću profesiju potrebno samopouzdanje i jezična vještina u svakodnevnom životu i radu.

2. Teorijski okvir

MacIntyre i suradnici (1998) istražujući spremnost na komunikaciju na inome jeziku predlažu piramidalni model ovoga afektivnog faktora, na kojemu su prikazani međuodnosi potencijalnih čimbenika koji utječu na spremnost na komunikaciju (slika 1).

Slika 1. Piramida modela spremnosti na komunikaciju (MacIntyre i sur. 1998: 547)

Na piramidi je prikazano šest razina/kategorija. Tri gornje razine piramide predstavljaju situacijski-specifične utjecaje na spremnost na komunikaciju u određenome trenutku: komunikacijsko ponašanje, spremnost na komunikaciju i situirane prethodnike komunikacije (želja za komunikacijom s određenom osobom i stanje komunikacijskog samopouzdanja). Ostale tri razine predstavljaju stabilne i trajne utjecaje na proces: motivacijske sklonosti (međupersonalna motivacija, međugrupna motivacija i inojezično samopouzdanje), afektivni i kognitivni kontekst (međugrupni stavovi, društvena situacija i komunikacijska kompetencija) te društveni i individualni kontekst (ozračje u grupi i osobnost) (MacIntyre i sur. 1998: 547).

Piramidalni model MacIntyre i suradnika sadrži niz varijabli koje utječu na ovladavanje inim jezikom i jezičnu komunikaciju. Autori ističu značaj formalnog nasuprot neformalnog konteksta u procesu OVIJ-a koji se možebitno odražava na spremnost na komunikaciju. MacIntyre i suradnici (1998) navode da je u prošlosti naglasak na dobro poznavanje gramatike proizvodio učenike visokih jezičnih kompetencija ali se nije posvećivala pažnja autentičnoj uporabi jezika. Aktualno inzistiranje na komunikacijskoj kompetenciji moglo bi predstavljati problem jer bismo mogli dobiti učenike tehnički sposobne za komunikaciju, posebice u formalnom kontekstu učionice, ali koji nisu sposobni za komunikaciju izvan učionice (MacIntyre i sur. 1998: 558). Stoga autori predlažu da cilj u procesu OVIJ-a bude povećati spremnost na komunikaciju. Time bi poučavanje jezika moglo postići svoj društveni i politički cilj omogućavanja kontakata između različitih kultura i zbližavanja različitih nacija. Nadalje, autori predlažu da se koncept spremnost na komunikaciju proširi na način da eksplicitno uključuje govornu i druge vrste komunikacije. Ako znamo zašto je netko spreman govoriti u određenome trenutku a u drugome ne, možemo vidjeti koji su to značajni faktori koji utječu na komunikaciju u učionici i izvan nje, zašto neki ljudi rado komuniciraju čak i pored ograničene komunikacijske kompetencije dok drugi, koji imaju visoku komunikacijsku kompetenciju, nerado govore. Biti spreman na komunikaciju i moći komunicirati nisu ista stvar pa cilj poučavanja ne bi trebao biti samo stjecanje komunikacijske kompetencije. Tu kompetenciju potrebno je uporabiti kad se ukaže prilika za komunikaciju.

Ponovnim ispitivanjem svoga piramidalnog modela MacIntyre (MacIntyre 2020) navodi da njegov model ne spominje vremenske promjene u tijeku kojih se spremnost na komunikaciju mijenja niti mjerenje stanja spremnosti na komunikaciju.

Yashima (2019) analizira niz faktora koji utječu na spremnost na komunikaciju i obrnuto. Autorica u ovome radu tvrdi da je jačanje spremnosti na komunikaciju na inome jeziku od vitalnog značaja iz dva razloga. Prvo, jer je temeljni cilj učenja inoga jezika usvojiti način komunikacije s onima koji ne govore isti prvi jezik i često dolaze iz različitih kulturnih sredina, čime je spremnost na uporabu inoga jezika temelj uspješne međukulturalne komunikacije (Yashima 2019: 218). Drugo, učenici trebaju koristiti jezik produktivno u razrednom okruženju i izvan njega ako žele razviti jezičnu kompetenciju. Jedan od obrazovnih ciljeva OVIJ-a bio bi stvaranje okruženja u kojima su učenici inoga jezika voljni komunicirati.

MacIntyre i Wang (2021) proveli su istraživanje na 10 međunarodnih studenata u Kanadi koristeći idiodinamični softverski program preuzet od MacIntyre i Legatto (2011). Rezultati su pokazali da u razrednom okruženju niz faktora koji su međusobno isprepleteni (učenik, nastavnik, nastava) utječu na spremnost na komunikaciju.

Proučavajući literaturu o spremnosti na komunikaciju na inome jeziku, u svojem preglednom radu Peng (2024) iznosi da veliki broj istraživanja (Khajavy i sur. 2018; Peng i Woodrow 2010; Yashima 2002) potvrđuje povezanost spremnosti na komunikaciju i internih faktora (poput motivacije i stavova), emocija i uvjerenja, te spremnosti na komunikaciju i eksternih faktora (poput razrednog okruženja i nastavnika). Peng navodi da je spremnost na komunikaciju značajan afektivni faktor jer se smatra da vodi povećanoj uporabi inoga jezika, boljem učenju i pozitivnim ne-lingvističkim ishodima. Također, Peng u ovome preglednome radu tvrdi da su dosadašnja istraživanja pokazala različite rezultate u smislu utjecaja spremnosti na komunikaciju na uspjeh u učenju inoga jezika, što navodi na potrebu za kontinuiranim nastavkom istraživanja, posebice longitudinalnim studijama, kako bi se prikupili relevantni podaci te dobilo uvid u utjecaj spremnosti na komunikaciju i komunikacijskog ponašanja na učenje i poučavanje inoga jezika koji nije još razjašnjen.

2.1. Pregled prethodnih sličnih istraživanja

Dewaele i Dewaele (2018) provode istraživanje internih i eksternih prediktora spremnosti na komunikaciju na uzorku od 189 srednjoškolaca u Londonu, koji uče francuski, njemački i španjolski kao ini jezik. Istraživanje su proveli pomoću anketnog upitnika koji su sastavili kao kombinaciju više upitnika različitih autora

i prilagodili svome istraživanju. Rezultati istraživanja pokazali su da su najjači prediktori spremnosti na komunikaciju u razrednom okruženju strah, nastavnikova česta uporaba inoga jezika, pozitivan stav prema inome jeziku, pozitivno ozračje u razrednom okruženju i dob. Isto istraživanje utvrdilo je da spol sudionika nema statistički značajan utjecaj na spremnost na komunikaciju.

U istraživanju provedenome među sveučilišnim studentima u Japanu, Yashima (2002) proučava spremnost na komunikaciju na uzorku od 297 studenata. Cilj je bio istražiti povezanost procesa OVIJ-a i komunikacijskih varijabli na inome jeziku. Kao okvir istraživanja korišteni su WTC i socioedukacijski model. Studenti su ispunjavali nekoliko anketnih upitnika za mjerenje stavova, motivacije i spremnosti na komunikaciju na engleskome. Rezultati su pokazali da stavovi i motivacija značajno utječu na uspjeh u učenju inoga jezika, te posljedično i na spremnost na komunikaciju.

Proučavajući povezanost motivacije i spremnosti na komunikaciju na inome jeziku, Yashima i suradnici (2004) provode istraživanje na dvije grupe japanskih srednjoškolaca (N = 166) koristeći prilagođeni anketni upitnik MacIntyre i Charos (1996) i McCroskeya (1992). Nastojali su utvrditi postoje li razlike u komunikacijskom ponašanju u nastavnom i izvannastavnom okruženju, te koje su to varijable koje utječu na spremnost na komunikaciju. Rezultati istraživanja pokazali su da motivacija i stavovi značajno utječu na spremnost na komunikaciju sudionika istraživanja. Sudionici istraživanja pokazali su veću spremnost na komunikaciju u izvannastavnom okruženju. Također, pokazalo se da percepcija komunikacijskih sposobnosti, pored stavova i motivacije, značajno utječe na spremnost na komunikaciju na engleskome. Autori ističu da fokus na buduće događaje može potaknuti i povećati spremnost na komunikaciju na inome jeziku. Naime, kad učenici zamisle budući događaj gdje bi koristili jezik koji uče, vjerojatno bi bili spremniji započeti komunikaciju kad se ukaže prilika (Yashima i sur. 2004). Trud učenika da nauče ini jezik trebao bi biti popraćen osjećajima smislenosti i svrhovitosti, jer ako se zamisle kao dobri komunikatori u suvremenom okruženju, motivacija za učenje i uporabu inoga jezika može porasti.

Rizvić i Bećirović (2017) istraživali su spremnost na komunikaciju među studentima tri različita sveučilišta u BiH (dva javna i jedno privatno) i različitih nacionalnosti. Od ukupnog broja sudionika u istraživanju (N = 169), na javnim sveučilištima u istraživanju je sudjelovalo 105 sudionika, a na privatnome 88 su-

dionika. U njihovome istraživanju domaćih studenata bilo je 163, a 29 studenata su definirani kao međunarodni. U istraživanju je primijenjen anketni upitnik za istraživanje spremnosti na komunikaciju autora McCroskey i Richmond (2013). Pokazalo se da su uspjeh u učenju i vrsta sveučilišta značajno utjecali na spremnost na komunikaciju, dok spol i nacionalnost nisu imali statistički značajan utjecaj.

Sarwat i sur. (2023) proučavali su spremnost na komunikaciju na uzorku od 175 studenata strojarstva i računarstva na prijediplomskim studijima (88 studenata i 87 studentica) u Pakistanu. Primijenjen je anketni upitnik prilagođen za njihovo istraživanje, koji se temeljio na WTC skali te uključivao skale za mjerenje samopouzdanja i straha od inoga jezika. Autori su utvrdili visoko samopouzdanje, statistički značajnu povezanost između spremnosti na komunikaciju i jezičnih kompetencija, te značajne razlike u spremnosti na komunikaciju s obzirom na spol sudionika.

Jelínková (2023) provodi istraživanje u Češkoj, koje obuhvaća 350 studenata sveučilišnih prijediplomskih i diplomskih studija. Proučavala je spremnost na komunikaciju u razrednom okruženju. Među sudionicima velika većina bile su studentice (N = 273), dok je muških studenata bilo znatno manje (N = 77). Rezultati su pokazali značajno visoku spremnost na komunikaciju, posebice u receptivnoj komunikaciji, dok na individualnoj razini komunikacijske kompetencije nije bilo značajnih razlika.

U hrvatskome kontekstu ima jako malo istraživanja koja se bave spremnošću na komunikaciju na inome jeziku. Jedno od rijetkih istraživanja provele su Mihaljević Djigunović i Letica (2009). Autorice su istraživale spremnost na komunikaciju u nastavnome kontekstu na uzorku od 127 sveučilišnih studenata stranih jezika uz primjenu anketnog upitnika Burgoon (1976). Zaključci njihovoga istraživanja pokazali su da je spremnost na komunikaciju više situacijska varijabla nego stabilna osobina ličnosti, te su autorice predložile novu konceptualizaciju spremnosti na komunikaciju (spremnost na komunikaciju u razredu).

Diplomski rad na Sveučilištu u Zagrebu (Ležaić 2014) bavio se povezanošću spremnosti na komunikaciju u nastavnome kontekstu s dobi i razinom znanja. Sudionici su bili učenici sedmoga razreda osnovne škole (N = 41), srednjoškolci iz jezične gimnazije (N = 51) i studenti engleskoga jezika (N = 42). Istraživanje je pokazalo da su dob i razina znanja povezane sa spremnošću na komunikaciju, s

time da su studenti pokazali veći strah od jezika od mlađih sudionika. Ovi rezultati u suprotnosti su sa zadanom hipotezom da će studenti pokazati manji strah od komunikacije. Nadalje, viša razina znanja (viša ocjena iz engleskoga) pozitivno je povezana sa spremnošću na komunikaciju, u skladu s postavljenom hipotezom, što znači da što je viša ocjena to su sudionici bili spremniji na komunikaciju.

3. Metodologija

3.1. Cilj istraživanja

Cilj ovoga istraživanja bio je istražiti spremnost na komunikaciju u izvannastavnom kontekstu studenata prijediplomskog i diplomskog studija komunikologije. Pri određivanju cilja istraživanja autori su se vodili činjenicom da je, obzirom na različite rezultate istraživanja diljem svijeta, potrebno kontinuirano provoditi istraživanja i prikupiti što više podataka u što više različitih socioedukacijskih okruženja, posebice kad se radi o individualnim faktorima koji se neprekidno mijenjaju. Postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Postoji li povezanost spremnosti na komunikaciju s uspjehom u učenju engleskoga kao inoga jezika?
2. Postoje li razlike u spremnosti na komunikaciju s obzirom na godinu studija (duljinu učenja engleskoga jezika)?
3. Postoje li razlike u spremnosti na komunikaciju s obzirom na spol?

3.2. Sudionici istraživanja

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 70 studenata (N = 70) prijediplomskog i diplomskog sveučilišnog studija komunikologije. Svi sudionici su izvorni govornici hrvatskoga jezika koji uče engleski jezik u formalnome visokoškolskom nastavnom okruženju.

S obzirom na spol, uzorak se sastojao od 41,4 % sudionika muškog spola i 58,6 % sudionika ženskog spola.

U tablici 1 prikazan je uzorak s obzirom na godinu studija.

Tablica 1. Sudionici – godina studija

Godina studija	Broj	%
Prva godina	27	38,6
Druga godina	20	28,6
Treća godina	10	14,3
Četvrta godina	13	18,6
UKUPNO	70	100

3.3. Istraživački instrument

Za prikupljanje podataka uporabljen je anketni upitnik za ispitivanje spremnosti na komunikaciju u izvannastavnom kontekstu (MacIntyre i sur. 2001), koji je preveden i prilagođen za potrebe ovoga istraživanja. Provedeno je kognitivno vrednovanje upitnika na prigodnom uzorku od šest studenata (kognitivni intervju), temeljem kojega je odabrano 15 tvrdnji. Podaci su prikupljeni početkom ljetnog semestra akademske 2024./2025. godine za vrijeme redovite nastave iz engleskoga jezika.

Upitnik se sastojao od dva dijela. U prvom dijelu prikupljeni su demografski podaci: spol, smjer, godina studija i uspjeh iz engleskoga na prethodnoj godini studija (posljednja zaključna ocjena). Studenti prve godine studija trebali su upisati zaključnu ocjenu iz engleskoga u četvrtom razredu srednje škole. Drugi dio anketnog upitnika sastojao se od 15 tvrdnji koje su odabrane nakon kognitivnog intervjuiranja provedenoga na prigodnom uzorku, a sudionici su izražavali stupanj slaganja s određenom tvrdnjom odabirom odgovora na 5-stupanjskoj Likertovoj skali (1 = uopće se ne slažem, 5 = sasvim se slažem). Tvrdnje su se odnosile na četiri jezične vještine: govorenje, čitanje, slušanje i pisanje.

Analizom pomoću SPSS 26 statističkog paketa provjerena je pouzdanost i valjanost mjernog instrumenta (unutarnja konzistentnost i faktorska analiza). Dobiveni su visoki rezultati Kaiser-Meyer-Olkinove mjere adekvatnosti uzorka: KMO = 0,884 te vrlo visoka pouzdanost: Cronbachova Alpha α = 0,932.

3.4. Prikupljanje i obrada podataka

Podaci su prikupljeni tijekom redovite nastave na Fakultetu za medije i odnose s javnošću Sveučilišta u Dubrovniku. Pribavljena je suglasnost dekana Fa-

kulteta za provedbu istraživanja. Autori su osobno sve sudionike upoznali s ciljem istraživanja i zajamčena im je anonimnost. Prikupljeni podaci obrađeni su kvantitativnom analizom – deskriptivnom i inferencijalnom statistikom pomoću statističkog paketa SPSS 26. Provjerom normaliteta distribucije utvrđeno je da je potrebna primjena neparametrijske analize podataka. Za provjeru postojanja razlika s obzirom na godinu studija uporabljen je neparametrijski Kruskal-Wallisov test, a za provjeru postojanja razlika s obzirom na spol uporabljen je neparametrijski Mann-Whitneyev U test. Povezanost spremnosti na komunikaciju s uspjehom provjeravana je uporabom Spearmanovog koeficijenta korelacije.

4. Rezultati

4.1. Analiza razlika s obzirom na spol i godinu studija

Primjenom neparametrijskog Mann-Whitneyevog U testa utvrđeno je da nema statistički značajnih razlika u spremnosti na komunikaciju s obzirom na spol (tablica 2).

Tablica 2. Razlike s obzirom na spol (Mann-Whitneyev U test)

Tvrđnja/pitanje	Mann-Whitney U	Statistička značajnost p (dvosmjerni test)
1.	578,000	,871
2.	521,500	,246
3.	589,500	,932
4.	550,000	,552
5.	558,500	,513
6.	593,000	,980
7.	503,000	,169
8.	567,500	,579
9.	518,000	,164
10.	475,500	,096
11.	542,000	,437
12.	592,500	,969
13.	564,000	,579
14.	540,500	,356
15.	567,500	,698

Primjenom neparametrijskog Kruskal-Wallisovog testa utvrđeno je da nema statistički značajnih razlika u spremnosti na komunikaciju s obzirom na godinu studija (tablica 3).

Tablica 3. Razlike s obzirom na godinu studija (Kruskal-Wallis H)

Tvrđnja/pitanje	Kruskal-Wallis H	Statistička značajnost p
1.	2,138	,544
2.	,104	,991
3.	1,406	,704
4.	,706	,872
5.	1,784	,618
6.	4,008	,261
7.	2,211	,530
8.	1,471	,689
9.	,905	,824
10.	4,421	,219
11.	,819	,845
12.	,762	,858
13.	3,127	,373
14.	2,216	,529
15.	5,981	,113

4.2. Analiza povezanosti spremnosti na komunikaciju s uspjehom u učenju

Inferencijalnom statističkom analizom nastojali smo utvrditi postojanje statistički značajnih razlika u povezanosti spremnosti na komunikaciju s uspjehom u učenju engleskoga jezika.

Rezultati Spearmanove korelacijske analize prikazani su u tablici 4.

Tablica 4. Povezanost spremnosti na komunikaciju s uspjehom

	OCJENA	Tv.1	Tv.2	Tv.3	Tv.4	Tv.6	Tv.7	Tv.8	Tv.9	Tv.10	Tv.11	Tv.12	Tv.13	Tv.14
Spearmanov korelacijski koeficijent	1	,337**	,286*	,295*	,300*	,325**	,295*	,328**	,293*	,362**	,359**	,303*	,248*	,311**
Statistička značajnost		,004	,016	,013	,012	,006	,013	,006	,014	,002	,002	,011	,038	,009
N	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70

** korelacija je značajna na razini $p < 0,01$

* korelacija je značajna na razini $p < 0,05$

Iz tablice 4 možemo vidjeti da su rezultati neparometrijske korelacijske analize pokazali statistički značajne, pozitivne ali niske povezanosti za 13 od 15 tvrdnji. Zbog niskih vrijednosti povezanosti, potrebno ih je s oprezom tumačiti. Tvrdnje za koje nismo dobili statistički značajne povezanosti su tvrdnja 5 (*Spreman/na sam razgovarati na engleskome s prijateljem/prijateljicom dok čekamo u redu*) i tvrdnja 15 (*Spreman/na sam pogledati film na engleskome bez prijevoda/titlova*).

5. Rasprava

U suvremenome okruženju obilježenome globalnom mobilnošću i posljedično težnjama ka što boljem obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju, spremnost na komunikaciju na stranome, posebice na engleskome jeziku, uz ovladanost inim jezikom, predstavlja jednu od ključnih kompetencija za ostvarenje uspješnoga obrazovanja i zaposlenja. U ovome istraživanju nastojali smo istražiti povezanost spremnosti na komunikaciju s uspjehom u učenju te utvrditi postoje li razlike među sveučilišnim studentima komunikologije u spremnosti na komunikaciju s obzirom na godinu studija i spol. Nalazi našega istraživanja pokazali su da je spremnost na komunikaciju statistički značajno pozitivno ali nisko povezana s uspjehom u učenju. Statistički značajne povezanosti smo dobili za 13 od mogućih 15 tvrdnji. Moglo bi se ustvrditi da više ocjene iz engleskoga jačaju samopouzdanje studenata te oni pokazuju višu spremnost na komunikaciju. Dobiveni rezultati mogli bi se protumačiti činjenicom da studiraju u poznatome turističkom odredištu pa je time veća izloženost situacijama u kojima trebaju komunicirati na engleskome jeziku u izvannastavnom kontekstu. Veća izloženost stvara više prilika za komunikaciju,

mogućnosti bolje ocjene iz engleskoga i time većeg samopouzdanja i spremnosti na komunikaciju. Rezultati istraživanja Tomoko Yashima (2002) sukladni su nalazima našega istraživanja. Utvrđeno je da su stavovi i motivacija sveučilišnih studenata u Japanu prema učenju engleskoga kao međunarodnog jezika utjecali na uspjeh iz engleskoga jezika. Motivacija je utjecala na samopouzdanje studenata što je posljedično dovelo do više spremnosti na komunikaciju.

Nadalje, u našem istraživanju pokazalo se da nema statistički značajnih razlika s obzirom na godinu studija i spol. Mogući razlozi za dobivene rezultate mogli bi biti u relativno malom broju sudionika po godinama studija ($N_1 = 27$, $N_2 = 20$, $N_3 = 10$, $N_4 = 13$). Iako se radi o prigodnom uzorku, u istraživanju su sudjelovali skoro svi studenti koji redovito pohađaju nastavu iz engleskoga jezika, a njih je relativno malo. Studenti prve godine bili su najbrojniji (38,6 %). U istraživanju je sudjelovao podjednak broj studenata i studentica, ali nismo dobili statistički značajne razlike u spremnosti na komunikaciju. Ovakav rezultat mogao bi se protumačiti jednakom izloženošću jeziku i uporabi engleskoga jezika u svakodnevnom životu, kao i studij u poznatome turističkom središtu, bez obzira na dob i spol. Za razliku od naših rezultata, rezultati sličnoga istraživanja provedenoga u Bosni i Hercegovini (Rizvić i Bećirović 2017) pokazali su da postoje statistički značajne razlike s obzirom na godinu studija, prosječnu ocjenu i vrstu sveučilišta. Iako su autori pretpostavljali da će studenti viših godina pokazati višu razinu znanja i višu spremnost na komunikaciju, rezultati su pokazali upravo suprotno: studenti prve godine pokazali su višu spremnost na komunikaciju od studenata viših godina. Mogući razlog za različite rezultate od naših mogao bi biti u činjenici da se njihov uzorak sastojao od znatno većega broja sudionika od našega: 40 studenata prve godine, 38 studenata druge godine, 51 studenta treće godine i 64 studenta četvrte godine studija. Sudjelovalo je 68 studenata i 125 studentica. Međutim, autori su utvrdili da nema statistički značajnih razlika s obzirom na spol, što je u skladu s nalazima našega istraživanja. Glavni cilj istraživanja Sarwat i sur. (2023) bio je utvrditi postoje li korelacije između spremnosti na komunikaciju i govornih jezičnih kompetencija, a dodatno su provjeravali postoje li razlike u spremnosti na komunikaciju s obzirom na spol ($M = 88$, $\check{Z} = 87$). Rezultati njihovoga istraživanja pokazali su da nema statistički značajnih razlika u spremnosti na komunikaciju s obzirom na spol, što se podudara s rezultatima našega istraživanja. Istraživanje koje je provela Jelínková (2023) među češkim studentima analiziralo je spremnost na komunikaciju u razrednom okruženju. Rezultati ovoga istraživanja pokazali su

statistički značajnu spremnost na komunikaciju u razrednom okruženju, međutim, nema statistički značajnih razlika s obzirom na spol (uzorak je obuhvaćao 77 studenata i 273 studentice).

6. Zaključci i smjernice za daljnja istraživanja

Ovim istraživanjem nastojali smo dati doprinos istraživanjima o kompleksnom procesu OVIJ-a i time boljemu razumijevanju spremnosti na komunikaciju u hrvatskome socioedukacijskom kontekstu.

U našem istraživanju deskriptivnom statistikom utvrđene su visoke aritmetičke sredine ($M = 4,86$), što pokazuje visoku spremnost na komunikaciju studenata komunikologije koji su sudjelovali u istraživanju. Najniže aritmetičke sredine su pak izrazito visoke ($M = 4,37$), što također upućuje na visoku spremnost na komunikaciju. Ove vrijednosti mogu se protumačiti prirodom studija koji pohađaju studenti kojima je komunikacija buduće zanimanje i pokazuju visoko samopouzdanje u svakodnevnom okruženju. Rezultati neparametrijskog Mann-Whitneyevog testa pokazali su da nema statistički značajnih razlika s obzirom na spol. Rezultati ovoga istraživanja također su pokazali da nema statistički značajnih razlika u spremnosti na komunikaciju s obzirom na godinu studija. Budući da je mali broj sudionika u našem istraživanju, moguće je da se razlike nisu pokazale zbog malog uzorka, pa bi bilo potrebno provesti istraživanje na većem broju sudionika i obuhvatiti više sveučilišta. Što se tiče povezanosti spremnosti na komunikaciju s uspjehom u učenju, rezultati korelacijske analize (Spearman) pokazali su da postoje statistički značajne pozitivne ali niske povezanosti za 13 od mogućih 15 tvrdnji. Bolja ocjena iz engleskoga jezika povezana je s većom spremnošću na komunikaciju, što se moglo i očekivati. Moguće objašnjenje za ovaj rezultat je svakodnevna izloženost engleskome jeziku u turističkom odredištu i brojnim elektronskim medijima kojima se studenti služe za komunikaciju.

Istraživanja na temu spremnosti na komunikaciju u različitim kontekstima pokazala su da spremnost na komunikaciju i sposobnost komunikacije predstavljaju dvije potpuno odvojene vještine. Ako učenik ima dobru ocjenu i znanje jezika to ne znači i da je spreman na komunikaciju. Potrebno je kontinuirano provoditi istraživanja u što više različitih konteksta i uz uporabu različitih kvantitativnih i kvalitativnih istraživačkih metoda da bi se došlo do spoznaja što je to što sprječava osobu da započne komunikaciju na inome jeziku. Istraživanje bi se moglo provesti na većemu uzorku učenika i nastavnika, uz triangulaciju – uporabu više istraživač-

kih metoda i instrumenata, te u drugim okruženjima. Tijekom istraživanja pokazala se potreba za izradom boljeg istraživačkog instrumenta, možda prilagođenoga hrvatskom kontekstu, koji bi omogućio dublju analizu i pribavljanje još preciznijih podataka o spremnosti na komunikaciju. Suvremene okolnosti i ubrzani razvoj tehnologije kreiraju potrebu za provođenjem kontinuiranih istraživanja u području OVIJ-a, posebice individualnih faktora. Time bi se moglo dobiti bolji uvid u prednosti i nedostatke u procesu OVIJ-a a nastavnici inoga jezika mogli bi unaprijediti i prilagoditi nastavu te pronaći najbolje pristupe i metode poučavanja.

Literatura

- Baker, Susan; MacIntyre, Peter D. (2000) „The role of gender and immersion in communication and second language orientations.“ *Language Learning* 50 (2): 311–341.
- Burgoon, Judee K. (1976) „The unwillingness-to-communicate scale: Development and validation.“ *Communication Monographs* 43 (1): 60–69. <https://doi.org/10.1080/03637757609375916>
- Dewaele, Jean-Marc; Dewaele, Livia (2018) „Learner-internal and learner-external predictors of Willingness to Communicate in the FL Classroom.“ *Journal of the European Second Language Association* 2 (1): 24–37.
- Jelínková, Jaroslava (2023) „Are University Students Willing to Communicate in English Language Courses?“ *ACC Journal* 2023 29 (3): 27–39.
- Khajavy, Gholam Hasan; MacIntyre, Peter D.; Barabadi, Elyas (2018) „Role of the emotions and classroom environment in willingness to communicate: Applying doubly latent multilevel analysis in second language acquisition research.“ *Studies in Second Language Acquisition* 40 (3): 605–624. <https://doi.org/10.1017/S0272263117000304>. CrossRefGoogle Scholar: pristup 4. 4. 2025.
- Ležaić, Vjekoslav (2014) *Spremnost na komunikaciju*. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- MacIntyre, Peter D. (2007) „Willingness to Communicate in the Second Language: Understanding the Decision to Speak as a Volitional Process.“ *The Modern Language Journal* 91 (4): 564–576.
- MacIntyre, Peter D. (2020) „Expanding the theoretical base for the dynamics of willingness to communicate.“ *Studies in Second Language Learning and Teaching* 10 (1): 111–131.
- MacIntyre, Peter D.; Baker, Susan C.; Clément, Richard; Conrod, Sarah (2001) „Willingness to Communicate, Social Support, and Language-Learning Orientations of Immersion Students.“ *Studies in Second Language Acquisition* 23 (3): 369–388.

- MacIntyre, Peter D.; Charos, Catherine (1996) „Personality, attitudes, and affect as predictors of second language communication.“ *Journal of Language and Social Psychology* 15 (1): 3–26.
- MacIntyre, Peter D.; Clément, Richard; Dörnyei, Zoltán; Noels, Kimberly A. (1998) „Conceptualizing Willingness to Communicate in a L2: A Situational Model of L2 Confidence and Affiliation.“ *The Modern Language Journal* 82 (4): 545–562.
- MacIntyre, Peter D.; Legatto, James Jason (2011) „A dynamic system approach to willingness to communicate: Developing an idiodynamic method to capture rapidly changing affect.“ *Applied Linguistics* 32 (2): 149–171.
- MacIntyre, Peter D.; Wang, Lanxi (2021) „Willingness to communicate in the L2 about meaningful photos: Application of the pyramid model of WTC.“ *Language Teaching Research* 25 (6): 878–898.
- McCroskey, James C. (1992) „Reliability and Validity of the Willingness to Communicate Scale.“ *Communication Quarterly* 40 (1): 16–25.
- McCroskey, James C.; Baer, J. Elaine (1985) „Willingness to Communicate: The Construct and Its Measurement.“ <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED265604.pdf>: pristup 4. 4. 2025.
- McCroskey, James C.; Richmond, Virginia P. (2013) „Willingness To Communicate (WTC).“ *Measurement Instrument Database for the Social Science*. http://www.james-mccroskey.com/publications/bookchapters/008_1987_C3.pdf: pristup 12. 4. 2025.
- Mihaljević Djigunović, Jelena; Letica, Stela (2009) „Spremnost na komunikaciju i učenje stranoga jezika.“ *Lingvistika javne komunikacije 2009*: 1–12.
- Peng, Jian-E. (2024) „Willingness to Communicate in a Second Language.“ <https://www.cambridge.org/core/elements/willingness-to-communicate-in-a-second-language/04987B198DC0BC466BFB923BF214185B>: pristup: 31. 8. 2025.
- Peng, Jien-E.; Woodrow, Lindy (2010) „Willingness to Communicate in English: A Model in Chinese EFL Classroom Context.“ *Language Learning* 60 (4): 834–876. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9922.2010.00576.x>. CrossRefGoogle Scholar: pristup: 4. 4. 2025.
- Rizvić, Emina; Bećirović, Senad (2017) „Willingness to Communicate in English as a Foreign Language in Bosnian-Herzegovinian EFL Context.“ *European Researcher. Series A, 2017*, 8 (3): 224–235.
- Sarwat, Samina; Shahzad, Waheed; Anees, Muhammad; Shahzad, Syed Khuram (2023) „Willingness to Communicate in English: Its Influence on Oral Proficiency Levels in ESL Learners.“ *Qlantia Journal of Social Sciences* 4 (4): 232–246.

- Yashima, Tomoko (2002) „Willingness to Communicate in a Second Language: The Japanese EFL Context.“ *The Modern Language Journal* 86 (1): 54–66.
- Yashima, Tomoko (2012) „Willingness to Communicate: Momentary Volition that Results in L2 Behaviour.“ U *Psychology for Language Learning*, ur. Mercer, Sarah; Ryan, Steven; Williams, Marion, 119–135. London: Palgrave Macmillan.
- Yashima, Tomoko (2019) „L2 Motivation and Willingness to Communicate.“ U *The Palgrave Handbook of Motivation for Language Learning*, ur. Lamb, Martin; Scizér, Kata; Henry, Alastair; Ryan, Stephen, 203–223. London: Palgrave Macmillan.
- Yashima, Tomoko; Zenuk-Nishide, Lori; Shimizu, Kazuaki (2004) „The Influence of Attitudes and Affect on Willingness to Communicate and Second Language Communication.“ *Language Learning* 54 (1): 119–152.

Willingness of the students of communication studies to communicate in English

Abstract

Our research aimed to explore WTC among undergraduate and graduate students of communication studies at a Croatian university, whose future profession involves communication. The participants were Croatian students studying English in a formal environment. Data were collected by administering a questionnaire developed by MacIntyre et al. (2001) translated and adapted for our research. Reliability and validity of the questionnaire were duly tested. Data collected were analysed by descriptive and inferential statistical analysis. Differences in students' WTC with reference to the year of study and gender were analysed as well as correlations between WTC and learning success. The findings are discussed within the Croatian socio-educational context and taking into consideration the status of the English language as a L2 and as a *lingua franca*. This research was carried out as contribution to research work on the complex process of SLA and help in gaining a better understanding of this affective factor within the Croatian socio-educational context.

Keywords: willingness to communicate; communication studies; learning success.

PRILOG

Upitnik za ispitivanje spremnosti na komunikaciju na engleskome (MacIntyre i sur. 2001)

1. GODINA ROĐENJA: _____
2. SPOL (zaokružite):   M   Ž
3. SMJER: _____
4. GODINA STUDIJA (zaokružite):   1.   2.   3.   4.   5.
5. POSLJEDNJA ZAKLJUČNA OCJENA IZ ENGLSKOGA JEZIKA: _____

Odredite u kojoj mjeri se slažete s tvrdnjom koju ste pročitali.

Zaokružite odgovarajući broj prema ovoj legendi:

1 = uopće se ne slažem

2 = uglavnom se ne slažem

3 = niti se slažem niti se ne slažem

4 = uglavnom se slažem

5 = sasvim se slažem

ENGLSKI JEZIK

1.	Spreman/na sam govoriti na engleskome ispred skupine ljudi o mojim ljetnim praznicima.	1	2	3	4	5
2.	Spreman/na sam razgovarati na engleskome s nastavnikom o mome domaćem radu.	1	2	3	4	5
3.	Nepoznata osoba ušla je u prostoriju, koliko ste spremni razgovarati na engleskome ako vam se on/ona prvi/a obrati?	1	2	3	4	5
4.	Nije vam jasan zadatak koji morate riješiti, koliko ste spremni pitati upute/pojašnjenje na engleskome?	1	2	3	4	5
5.	Spreman/spremna sam razgovarati na engleskome s prijateljem/prijateljicom dok čekamo u redu.	1	2	3	4	5

6.	Spreman/na sam pročitati članak na engleskome na internetu.	1	2	3	4	5
7.	Spreman/na sam pročitati poslovno pismo/e-mail na engleskome koji je napisao izvorni govornik engleskoga.	1	2	3	4	5
8.	Spreman/na sam pročitati pisma ili bilješke upućene osobno meni u kojima se namjerno koriste jednostavne riječi i izražavanje.	1	2	3	4	5
9.	Spreman/na sam pročitati bilo kakav oglas koji nudi ono što ja želim kupiti.	1	2	3	4	5
10.	Spreman/na sam pročitati kritike/mišljenja o najnovijim mobitelima ili proizvodima.	1	2	3	4	5
11.	Spreman/na sam poslušati upute i izvršiti zadani zadatak.	1	2	3	4	5
12.	Spreman/na sam instalirati aplikaciju i ako upute nisu na hrvatskome.	1	2	3	4	5
13.	Spreman/na sam popuniti obrazac na engleskome.	1	2	3	4	5
14.	Spreman/na sam poslušati upute kako pronaći određenu adresu/mjesto događanja na engleskome.	1	2	3	4	5
15.	Spreman/na sam pogledati film na engleskome bez prijevoda/titlova.	1	2	3	4	5